27.2.2025

Hankepäällikkö Arto Leinonen

Eduskunnan hallintovaliokunta

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi 179/2024 vp. Tulorekisterin hyödynnettävyys lainsäädännöllisestä ja teknisestä näkökulmasta esityksessä työnantajille ehdotetun suoraan Maahanmuuttovirastolle tapahtuvan ilmoittamisen asemasta.

Tulorekisterin hyödynnettävyydestä

Tulorekisterin rekisterinpitäjänä toimii Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö. Tulorekisteristä ja tulorekisteriin talletettavista tiedoista on säädetty tulotietojärjestelmästä annetussa laissa. Lain 6 ja 8 §:ssä on säädetty tiedoista, joiden ilmoittaminen tulorekisteriin on suorituksen maksajille pakollista ja lain 7 §:ssä tiedoista, joiden ilmoittaminen on suorituksen maksajille vapaaehtoista. Tulotietojärjestelmästä annetussa laissa ei ole säädetty suorituksen maksajien ilmoitus- tai tiedonantovelvollisuudesta itsestään. Lain 6-8 §:ssä on ainoastaan säädetty muuhun lainsäädäntöön perustuvien ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuuksien täyttämisestä tulorekisteriä ilmoittamisvälineenä käyttäen. Tietoihin, joiden ilmoittaminen tulorekisteriin on suorituksen maksajille pakollista, liittyy muualla laissa säädetty suorituksen maksajien oma-aloitteinen ilmoitusvelvollisuus tiedon käyttäjälle. Tietoihin, joiden ilmoittaminen tulorekisteriin on suorituksen maksajille vapaaehtoista, liittyy muualla laissa säädetty tulorekisterin tiedon käyttäjän pyyntöön perustuva tiedonsaantioikeus. Näiden tietojen osalta suorituksen maksaja voi valita, ilmoittaako se tiedot valmiiksi tulorekisteriin tiedon käyttäjien mahdollista tarvetta varten vaiko vasta tiedon käyttäjän erikseen esittämästä pyynnöstä suoraan tietoja pyytäneelle tiedon käyttäjälle.

Tietojen ilmoittaminen tulorekisteriin

Hallituksen esityksessä on ehdotettu työnantajille säädettäväksi ilmoitusvelvollisuuksia Maahanmuuttovirastolle työsuhteen tai työnteon ennenaikaisesta päättymisestä. Tiedot säädettäisiin annettavaksi Maahanmuuttovirastolle sähköisesti siihen tarkoitetussa verkkopalvelussa tai erityisestä syystä muutoin kuin sähköisesti Maahanmuuttoviraston vahvistamalla lomakkeella. Kyse olisi sellaisesta muualla laissa säädetystä ilmoittamisvelvollisuudesta, jota tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 §:n 1 momentin johdantolauseessa tarkoitetaan ja ilmoitusvelvollisuus olisi oletettavasti melko yksinkertaisesti hoidettavissa

myös tulorekisterin kautta. Tämä edellyttäisi kuitenkin muutoksia hallituksen esityksessä ehdotettuun työnantajien ilmoittamisvelvollisuutta koskevaan sääntelyyn sekä lisäksi oletettavasti myös asiaan liittyvää uutta tietosisältöä tulorekisteriin, jonka osalta yksityiskohtaisempi kuvaus kustannus- ja aikatauluarvioineen tulisi saada Verohallinnon Tulorekisteriyksiköltä. Tulorekisterin vuotuisen ylläpidon aikatauluista johtuen uusien tietojen ilmoittaminen tulorekisteriin ei kuitenkaan valtiovarainministeriön käsityksen mukaan voisi alkaa ainakaan aikaisemmin kuin vuoden 2026 alusta lukien.

Jos ilmoittaminen katsottaisiin tarkoituksenmukaiseksi hoitaa tulorekisterin kautta, tulisi tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 §:n 3 momenttiin lisätä uusi 7 kohta, jossa säädettäisiin ulkomaalaislain 82 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdassa, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa osaamistasoa vaativaa työtä varten annetun lain 9 a §:ssä sekä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetun lain 9 b §:ssä tarkoitetut tiedot talletettavaksi tulorekisteriin. Tässä tapauksessa kyseisistä pykälistä tulisi poistaa ehdotetut säännökset tietojen ilmoittamisesta Maahanmuuttovirastolle sähköisesti siihen tarkoitetussa verkkopalvelussa tai erityisestä syystä muutoin kuin sähköisesti Maahanmuuttoviraston vahvistamalla lomakkeella sekä tietojen ilmoittamisen määräaikoja koskevat säännökset.

Tulorekisterin osalta tietojen antamistavasta on säädetty tulotietojärjestelmästä annetun lain 11 §:ssä ja antamisajasta 12 §:ssä. Tietojen antamistapaa koskevat säännökset soveltuisivat sellaisenaan myös nyt puheena olevien tietojen ilmoittamiseen. Tietojen antamisajan osalta lain 12 §:n voimassa olevat säännökset eivät sen sijaan kattaisi näitä uusia tietoja, minkä vuoksi pykälään olisi lisättävä erillinen tietojen antamisen määräaikaa koskeva säännös, nähtävästi uusi 12 momentti. Tältä osin on kuitenkin huomattava, että tulotietojärjestelmästä annetun lain 12 §:n voimassa olevat säännökset tietojen antamisajoista eivät ole yhteensopivia esityksessä ehdotettujen 7 ja 14 päivän määräaikojen kanssa. Tulorekisterissä tiedot ilmoitetaan pääsääntöisesti viimeistään joko viidentenä kalenteripäivänä suorituksen maksupäivän jälkeen tai joissain tilanteissa viimeistään kalenterikuukauden päättymistä seuraavan kalenterikuukauden viidentenä päivänä. Paperilla ilmoitettaessa määräaika on kuitenkin viiden päivän sijaan kahdeksan päivää. Tietojen antamisaikaa koskevan uuden säännöksen tulisi olla yhteensopiva tulotietojärjestelmästä annetun lain 12 §:n voimassa olevien tietojen antamisaikaa koskevien säännösten kanssa, minkä vuoksi olisi erikseen arvioitava missä määräajassa tiedot olisi säädettävä annettavaksi tulorekisteriin. Selvää kuitenkin on, että hallituksen esityksessä ehdotetut 7 ja 14 päivän määräajat eivät olisi tulorekisterin näkökulmasta toivottavia.

Tietojen luovuttaminen tulorekisteristä

Maahanmuuttovirastolla on jo nykyisinkin oikeus saada tietoja tulorekisteristä. Asiasta on säädetty tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n 1 momentin 24 kohdassa, jonka mukaan tietoja luovutetaan Maahanmuuttovirastolle ulkomaalaislaissa (301/2004), kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetussa laissa (907/2017), kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetussa laissa (908/2017) ja kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetussa laissa (719/2018) säädettyä ulkomaalaisen maahantuloa, maastalähtöä ja oleskelua koskevien asioiden käsittelemistä sekä niitä koskevaa päätöksentekoa ja valvontaa sekä kansalaisuuslaissa (359/2003) säädettyä kansalaistamisharkintaa varten. Tältä osin on siten huomattava, että Maahanmuuttovirastolla ei voimassa olevan lain mukaan ole oikeutta saada tietoja kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa osaamistasoa vaativaa työtä varten annetussa laissa (224/2024) säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Jos halutaan, että Maahanmuuttovirastolla olisi jatkossa oikeus saada tietoja tulorekisteristä myös tähän tarkoitukseen, tulisi kyseinen laki lisätä mukaan tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n 1 momentin 24 kohdassa olevaan listaukseen.